

"TREBALL PER COMPETÈNCIES EN LA FORMACIÓ INICIAL DELS MESTRES: HABILITATS LINGÜÍSTIQUES I COMUNICATIVES"

Núria Arís Redó. Psicopedagoga.
Universitat Internacional de Catalunya. -Departament d'educació-.

Palabras clave:

Experiencia, competencias, habilidades comunicativas, formación inicial, role-playing, grupos cooperativos.

Resumen:

El artículo presenta una experiencia metodológica en la formación inicial de los futuros maestros. Desde la asignatura de "Desarrollo de las habilidades lingüísticas" - especialidad de Educación Infantil-, se potencian una serie de aprendizajes basados en competencias profesionalizantes, de habilidades comunicativas y sociales, así como en valores actitudinales, coherentes con el perfil docente deseado.

A partir de vivenciación de situaciones reales y su posterior análisis en sesiones de debate-coloquio, se obtienen los elementos que facilitan la reflexión sobre la propia acción.

Con técnicas como el role-playing, grupos cooperativos, crítica constructiva, etc., se establecen las claves para poder forjar, de manera constructiva, el futuro estilo docente.

Introducció

En el procés de configuració de l'Espai Europeu d'Educació Superior, des dels estudis de Magisteri de la Universitat Internacional de Catalunya estem treballant per competències professionalitzants, amb la intenció de promoure i potenciar el desenvolupament dels futurs professionals de l'educació.

És evident que ha canviat el rol del docent i s'ha constatat profundes modificacions en el context social, i més concretament, en les relacions interpersonals que s'estableixen en l'ensenyament, per la qual cosa esdevé fonamental contemplar en la formació inicial dels futurs docents, una àmplia adequació als problemes pràctics de la realitat actual. Això adquireix una especial significació en l'assignatura de "*Desenvolupament de les habilitats lingüístiques i comunicatives*", a partir d'un plantejament on, la dialèctica entre la pràctica pedagògica i les formulacions teòriques possibiliten adquirir una perspectiva multidimensional i compromesa de la realitat docent.

Motivació

Ens proposem promoure i potenciar el desenvolupament d'unes competències adients per als futurs professionals de l'educació.

Bàsicament es concreten en dos tipus de competències, les denominades **específiques**, que es refereixen a aquelles habilitats, destreses, aptituds, i responsabilitats pròpies de la titulació –*en aquest cas magisteri*–, i les que es refereixen a altres aptituds, destreses i responsabilitats, que poden estar implícites des de qualsevol titulació, anomenades competències **genèriques**.

Ens estem referint a un perfil de professional amb una veritable opció de compromís envers els altres, amb habilitats comunicatives i socials per treballar en equip i capaç d'esdevenir un model vàlid en valors i actituds coherents amb una perspectiva plural i respectuosa de la realitat.

Descripció de l'experiència

Presentem una experiència que des d'una metodologia activa i participativa garanteix el protagonisme del propi alumnat en la construcció de coneixement. Es tracta de posar l'accent en els elements situacionals i en la creació de contextos d'aprenentatge compartits, que permetin adquirir una visió de conjunt de tots els elements determinants que integren qualsevol situació d'ensenyament i aprenentatge. S'estableix una relació de

cooperació i col·laboració on, gràcies a les habilitats comunicatives i a les aportacions de cada subjecte, s'enriqueix tot el grup. En aquest sentit, una de les tècniques que es fan servir és la de *role-playing*, que consisteix en vivenciar situacions educatives reals que hauran d'assumir com a futurs docents, les quals són enregistrades en vídeo per tal de poder ser analitzades i avaluades posteriorment.

Mètode de treball

Els alumnes, en grups de 4 o 5, hauran de representar i assumir situacions concretes de la funció docent, com per exemple: preparar i conduir una reunió de pares, una entrevista, una sessió de tutoria o una reunió de claustre, entre d'altres. Totes elles són situacions que requereixen un bon domini de les habilitats lingüístiques, comunicatives i socials.

Tenir l'oportunitat d'assumir el nou rol, de conscienciar-se de la complexitat de cada situació i en definitiva vivenciar-la, comporta una experiència molt enriquidora i que té l'atractiu de resultar molt motivadora ja que permet que cadascú ho faci des de la seva pròpia manera de ser i per tant ajuda a descobrir el propi estil docent. Es proporciona a cada grup un material bàsic per començar a aproximar-se a cada situació però, cal que ells es documentin i investiguin, per la qual cosa el treball en equip esdevé fonamental ja que, des d'un primer moment s'han de organitzar, negociar i prendre decisions, etc.

Pensem que en la formació inicial i permanent del docents cal posar l'accent en aquells aspectes que facilitin la resolució del conflictes i el desenvolupament d'un determinat perfil de professional.

Cada grup desenvolupa el seu treball amb autonomia total, fent servir diferents metodologies i materials, per la qual cosa, hi ha un valor afegit que és el de la dinàmica grupal que es requereix en funció de situació en concret.

Per donar una major significació i realisme cada component del grup adopta un determinat rol, que també cal pactar i assumir consensuadament, (el de tutor, representant dels pares/famílies, coordinador, director/a, etc.). En les presentacions, cada grup té l'oportunitat de mostrar els coneixements adquirits i a més, la seva creativitat i originalitat, que permeten a la resta del grup classe copsar la vivència d'aquesta activitat d'una manera molt engrescadora i interessant.

Avaluació

Un cop finalitzen les exposicions, el fet d'haver enregistrat les diferents activitats, permet que es faci una avaluació que genera la reflexió i l'anàlisi en profunditat. S'estableix un grup d'avaluadors/res, el qual s'ha de documentar i investigar les mateixes situacions que amb presentat els diferents grups, per tal de poder-ne fer una avaluació tan dels aspectes de contingut com de la forma de la presentació, sempre des d'un punt de vista constructiu.

Les situacions són estudiades i comentades per tot el grup classe i contrastades amb les aportacions del grup avaluador. S'organitzen unes sessions de "*debat-col·loqui*" on es contempen tan les aportacions positives com els aspectes millorables, es busquen les possibles errades, així com les solucions, i sobretot on cada estudiant té la possibilitat de observar-se a sí mateix, valorar la seva actuació i autoavaluar-se. Tot això en un clima de crítica constructiva, compartida i responsable.

La comunicació esdevé el vehicle de creixement del futur docent, donat que permet compartir els problemes, expressar les dificultats, intercanviar idees i experiències, interrelacionar-se amb el grup de docents i altres agents de la comunitat educativa, i generar la reflexió sobre la pròpia acció.

Valoració de l'experiència

- Inicialment, quan es planteja l'activitat, alguns alumnes manifesten les seves reserves o inseguretats per aquesta manera de treballar, però la motivació sempre és molt alta i la construcció de dinàmiques grupals cooperatives afavoreix l'elaboració i apropiació del coneixement.

- Es constata que aquesta experiència aproxima a l'alumne a un rol més actiu i participatiu, que l'ajuda a forjar el seu propi talant com a futur docent. La coherència entre la teoria i la pràctica és del tot desvetlladora.
- Les experiències grupals i el treball cooperatiu són fonamentals per a l'èxit en la tasca docent, i requereixen una preparació específica.
- Aquesta experiència vol afavorir i potenciar al màxim el desenvolupament d'una competència comunicativa eficaç.
- L'estudi de situacions reals, compartides i comentades per tot el grup classe, i contrastades en unes sessions de "*debat-col·loqui*" aporten elements que faciliten la reflexió sobre la pròpia acció docent.
- Aquest ja és el tercer curs que apliquem aquesta proposta i l'èxit de la mateixa ens impulsa a continuar, sobretot en constatar que enllaça amb els interessos i motivacions dels propis alumnes i amb el perfil d'un docent capaç d'afavorir el desenvolupament de valors humans que esdevinguin el marc de referència per a futurs aprenentatges de la persona.
- Proposem un model de formació que potencii de manera activa, una competència integrada que es pot sintetitzar en aprendre a "*ser i a sentir*", que adquireix tot el seu sentit en el compromís envers els altres que ha d'assumir-se com una veritable opció personal.

Núria Arís Redó
Abril 2005

Bibliografia:

- BRONFENBRENNER, V. (1979): "*The Ecology of Human Development*". Harvard University Press. En versió castellana (1986): *Ecología del desarrollo humano*. Barcelona: Paidós.
- BRUNER, J.(1984): "*Acción, Pensamiento y Lenguaje*". Madrid:Alianza Psicología.
- BRUNER, J.(1985): "*La parla dels infants*". Vic: Eumo.
- CASAMAYOR, G.,(2005): "*Borrón y cuenta nueva*". Barcelona: Grao.
- CASSANY, D; LUNA, M; SANZ, G.,(1994): "*Ensenyar llengua*". Barcelona: Graó.
- MARCHESI, A. (2000): "*Controversias en la educación española*". Madrid: Alianza Editorial.
- MARCELO, C. coord. (1995): "*Desarrollo profesional e iniciación a la enseñanza*". Barcelona: PPU.